

МАТЕРІАЛИ
ДЕВ'ЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Одеса
17 травня 2017 року

Україна Росія Бельгія
Швейцарія Литва
Конго Нігерія

Ukraine Russia Belgium Switzerland Lithuania

Congo Nigeria

ISSN 2409-1359

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний політехнічний університет
Гуманітарній факультет
Кафедра соціальної роботи та кадрового менеджменту

Співорганізатори:

Міжнародна академія соціальної роботи

Жемайтійський коледж (Литва)

Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України

Головне управління праці та соціального захисту населення
Одеської обласної державної адміністрації

**МАТЕРІАЛИ
ДЕВ'ЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ
СФЕРІ»**

17 ТРАВНЯ 2017 РОКУ

Одеса
2017

ББК 60.54.94.3
УДК 316.472.082.2
A43

Редакційна колегія:

Головний редактор: В. В. Корнещук, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту Одеського національного політехнічного університету

Члени редакційної колегії:

Волович В. І., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри методології та методів соціологічних досліджень Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка

Хижняк Л. М., доктор соціологічних наук, професор кафедри прикладної соціології, заступник декана з наукової роботи соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Гансова Е. А., доктор філософських наук, професор кафедри філософії та соціології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Федірчик Т. Д., доктор педагогічних наук, доцент, заступник декана факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Колот С. О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та кадрового менеджменту Одеського національного політехнічного університету

Колот С. О., кандидат психологічних наук, доцент, декан гуманітарного факультету Одеського національного політехнічного університету

Рецензенти:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки, психології та педагогічних інновацій Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Онищук В. М., доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології Інституту соціальних досліджень Одеського національного політехнічного університету ім. І. І. Мечникова

A43 Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали дев'ятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2017 р.) / гол. ред. В. В. Корнещук. – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2017. – 332 с.

У збірнику опубліковані матеріали українських та зарубіжних авторів, які висвітлюють проблеми соціальної роботи, кадрового менеджменту та професійної підготовки фахівців.

ББК 60.54.94.3
УДК 316.472.082.2

© Одеський національний політехнічний університет,
кафедра соціальної роботи та кадрового менеджменту, 2017 р.

Другий компонент включає емпатійність, толерантність, комунікабельність, діалогічність.

У широкому розумінні емоційний інтелект трактують як здатність диференціювати позитивні і негативні почуття, а також знання про те, як змінити свій емоційний стан з негативного на позитивний [3].

Враховуючи вищесказане, вважаємо за необхідне розвивати рівень емпатійності як якості особистості та емоційного інтелекту у дітей, зокрема старшокласників, у полікультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА // ЛИТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Етика ділового спілкування: навч. пос. / Т. Б. Гриценко, С. П. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук, Н. В. Чуприк, Л. П. Анохіна ; [за редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

2. Український педагогічний словник / [за ред. С. Гончаренко]. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.

3. Челало С. Емоційний інтелект у контексті розвитку особистості / Світлана Челало [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kspu.kr.ua/en/ntmd/konferentsiy/3-mizhnarodna-internet-konferentsiia-2015/sektiia-1/3519-emotsiynyu-intelekt-u-konteksti-rozvytku-osobystosti>

Петровська К. В. (*Бердянськ, Україна*)

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З НЕФОРМАЛЬНИМИ МОЛОДІЖНИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У тезах розглянуто напрями соціально-педагогічної роботи з членами неформальних об'єднань за кордоном (на прикладі Німеччини), яка спрямована на стимулювання або підтримку соціально-спрямованої творчої діяльності неформальних молодіжних об'єднань.

Petrovskaya C. (*Berdyansk, Ukraine*)

SOCIAL PEDAGOGICAL WORK WITH INFORMAL YOUTH ASSOCIATIONS: FOREIGN EXPERIENCE

The article see social pedagogical work as signments are considered with the members of informal associations abroad (on the example of Germany), that issentto stimulation or support of the social directed creative activity of informal youth associations.

Членів неформальних молодіжних об'єднань дослідники (І. Башкатов, І. Зайченко, С. Косарецька, А. Толстих та ін.) характеризують невідрефлексованою вмотивованістю своєї діяльності, відсутністю чітко визначеної мети, проблемами встановлення контактів з оточенням. Очевидним є зв'язок із соціальними передумовами «негативного» характеру через те, що молодь цих об'єднань та її творча діяльність знаходиться поза увагою виховних

інститутів. І тому виникає необхідність посилення з метою превенції негативних впливів асоціальних угруповань, що знаходяться поруч з ними “на вулиці”.

На наш погляд, однією з причин низького рівня впливу на молодіжні неформальні об'єднання є недостатнє науково-методичне забезпечення діяльності спеціалістів-практиків, робота яких пов'язана з вихованням учнівської молоді (соціальні педагоги, психологи, класні керівники та ін.). Специфіка цієї роботи повинна характеризуватися не радикально корекційними заходами (роз'єднання, заборона, каральні дії тощо), а стимулюванням або підтримкою соціально-спрямованої творчої діяльності неформальних молодіжних об'єднань.

Беручи до уваги дослідження останніх років (А. Капська, С. Коношенко, Г. Лактіонова, Т. Окушко, В. Оржеховська, А. Толстих, Т. Єгорова та ін.), ми визначили основні напрями, якими представлена практика роботи з неформальними об'єднаннями молоді за кордоном (на прикладі Німеччини): позиція прийняття та надання альтернативи.

«Позиція прийняття» як напрям роботи з учнівською молоддю неформальних об'єднань широко представлений у західноєвропейській практиці, зокрема в Німеччині. Так, К. Молленхауер звернув увагу на те, що соціальним педагогам необхідно напрацювати нову, «орієнтовану на потреби молоді концепцію соціально-педагогічної роботи з учнівською молоддю, в основі якої повинен бути: по-перше, принцип інтеграції зусиль усіх зацікавлених суб'єктів соціалізаційних і виховних впливів, і, по-друге, факт визнання молодіжних об'єднань за повноцінний суб'єкт соціалізації молодого покоління» [3, с. 82]. Відповідно, в німецькій практиці соціально-педагогічної роботи оформилася концепція моделі «відкритої роботи з молоддю» на позиціях прийняття неформальних молодіжних об'єднань як соціальної реальії, груп, які виконують комунікативні функції.

Особливістю нового підходу до роботи з молоддю у Німеччині, на думку Л. Бйоніш, стала діяльність соціальних працівників та педагогів за місцем проживання й дозвілля учнівської молоді [1]. У контексті зазначеного напрямку широкого поширення набув рух за створення інфраструктури дозвілля. Основою стали нові будинки культури, оснащені всім необхідним для проведення як цікавих занять (наприклад, технічною й художньою творчістю), так і змістовного дозвілля. Унаслідок цього безпосередня робота з молодіжними об'єднаннями завдяки її різноманітності стала більш диференційованою й охопила як допомогу соціально-педагогічного характеру колективам об'єднань (входження в контакт із членами формування, розробка процедури завоювання їхньої довіри, виявлення мотивації участі молоді в цих об'єднаннях), так і соціальну допомогу при вирішенні індивідуальних проблем кожного члена молодіжного об'єднання.

Беручи до уваги праці дослідників цього напрямку (Л. Бйоніш, Г. Деттенборн, В. Крумм, К. Молленхауер, Д. Олвеус та ін.), ми визначили зміст та форми роботи з учнівською молоддю неформальних об'єднань згідно з «позицією прийняття»: діяльність соціальних педагогів у школі й дозвіллевих установах; діяльність «вуличних» соціальних працівників; ініціювання створення груп соціальної спрямованості, соціальних ініціатив, групи взаємодопомоги; включення цих груп у систему соціально-педагогічної діяльності установ,

мікросоціуму; спільна робота з організаторами молодіжного руху з метою переорієнтації асоціальних груп на просоціальні; координація роботи з навколишніми гуманітарними установами; виставки молодіжних субкультур; кінолекторій тощо.

Для реалізації цього змісту дослідники виділяють низку загальних і спеціальних методів та засобів (консультації; співпраця з батьками, персоналом; втручання, коли потрібна зміна законів і правил; спілкування з членами неформальних об'єднань; неформальні зустрічі, тренінги у спеціальних центрах, де молода людина-«неформал» отримує можливість обґрунтувати свою життєву позицію, відрефлексувати переживання; методи вуличної соціальної роботи; метод «Рівний-рівному» тощо) і визначають принципи: самоцінності особистості; гуманізму й толерантності; інтеграції зусиль усіх зацікавлених суб'єктів соціалізаційних і виховних впливів; акцептації (від нім. *akzeptieren* – приймати, визнавати); груповий (визнає важливість неформальних молодіжних об'єднань, усвідомлення ними своєї соціокультурної самостійності); соціально-просторовий (передбачає облік інституційних і соціальних умов); тимчасовий, що вимагає шанобливого ставлення до молодих людей; біографічний, згідно з яким потрібно враховувати різні біографічні умови кожної конкретної людини.

Необхідно відзначити, що робота соціальних педагогів з молодіжними об'єднаннями в Німеччині здійснюється в рамках реалізації державної молодіжної політики [4]. Зокрема молодіжні проблеми вважаються складовою досить широкої сфери соціальної та соціально-педагогічної роботи, чільне місце в якій посідає культивування й розвиток бажання і здібностей молоді брати активну участь у культурному, соціальному й політичному житті нації. Тому «позиція прийняття» стала одним з провідних напрямів роботи із неформальною молоддю в Німеччині.

Згідно з «позицією прийняття», з метою створення єдиного, цілісного, ефективного педагогічного процесу необхідно налагоджувати контакти з організаторами молодіжного руху. Колектив повинен стати для молоді ареною не лише ділового вияву, але й задоволення інтересів, бажань, пристрастей, дружби, любові. У цьому випадку відбувається збіг, органічне поєднання шкільного виховного колективу з неформальними об'єднаннями. Як уважає Л. Бйоніш, діалектичне виховання саме й полягає в тому, щоб не ізолювати й не протиставляти один одному виховний колектив і неформальні об'єднання, не загострювати суперечності між ними, а знаходити спільне, зближувати, об'єднувати, удосконалюючи, вживлюючи одне в одного, використовуючи все краще в них і поступово усуваючи наносне, підмінюючи й замінюючи його духовно цінним [1]. Це, на нашу думку, буде сприяти цілісності педагогічного процесу, перетворенню виховного колективу в його основну змістову форму і фактор виховання.

Наступним і одним із важливих напрямів роботи з неформальною молоддю є «надання альтернативи». Цей напрям роботи передбачає створення соціально-педагогічних умов для задоволення потреб (реалізації мотивів), що спонукають учнівську молодь до об'єднання у неформальні групи в соціально схвальній (соціально позитивній) формі; створення умов для саморозвитку

особистості в трьох автономних і водночас взаємопов'язаних сферах: освіті, організації соціального досвіду через участь особистості в діяльності позашкільних закладів, громадських організаціях, формальних групах, індивідуальній допомозі.

У рамках вирішення проблеми створення молодіжних громадських організацій як альтернативи неформальним об'єднанням у Німеччині, В. Хорнштайн сформулював принцип нової парадигми соціально-педагогічної роботи з неформальною учнівською молоддю. Так, автор наголошує на тому, що вона повинна не тільки забезпечувати основні структурні елементи соціалізації, а й відображати глибинні інтереси і потреби молоді, створювати можливості для їхньої реалізації [2, с. 136]. Поряд з тим, учений акцентував увагу і на наявність так званого «конфлікту поколінь», який потрібно обов'язково враховувати при розробці технологій роботи з членами неформальних молодіжних об'єднань. Насамперед В. Хорнштайн акцентує увагу на необхідності створення молодіжних громадських організацій, які б об'єднували молодь на основі соціально значущих цінностей, суспільної спрямованості та сприяли розвитку дитячого й молодіжного руху. Такі організації стосовно педагогічного процесу, на думку дослідника, можуть займати позицію паралельного, інколи перетинаючого, зазвичай мирного співіснування, що створює основу для злиття офіційних і неофіційних груп в єдиний потік цілісного виховного процесу [2]. Так, в освітньо-виховних установах можуть об'єднуватися групи шанувальників акторської майстерності, музики, танців, уболівальників футболу, колекціонерів тощо.

Унаслідок аналізу напрямів, якими в науковій літературі представлено зарубіжний досвід роботи з учнівською молоддю неформальних об'єднань, стає очевидною проблема вибору професійної позиції суб'єкта виховного впливу: вважає він головним завданням своєї діяльності переорієнтацію неформального молодіжного об'єднання на просоціальний шлях або, усвідомлюючи всю складність (або неможливість) входження до групи, націлений на персональну роботу з молодою людиною та допомогу їй у психологічно здоровому середовищі, зокрема, освітній установі, з метою її поступової адаптації в учнівському колективі. Останнє, на наш погляд, є найбільш обґрунтованим.

ЛИТЕРАТУРА // ЛИТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Bedingungen social pedagogischen Handles imJugendamt / Von Bohnisch. L. // Zeitschrift fur Pedagogic. – 18. Jg. – 1972. – Half 2. – S. 87–91.
2. Hornstein W. Jugend: Strukturwandel und Problemenlagen / W. Hornstein // HandbuchzurSozialarbeit und Sozialpadagogik / Hrsrg. Von HannsEyferth, Hans-Uwe Otto, Hans Thiersch. – Darmstadt :Luchterhand, 1984. – 516 s.
3. Mollenhauer K. EvangelischeJugendarbeit in Deutschland / K. Mollenhauer. – Munchen, 1989. – 162 s.
4. Егорова Т. В. Социально-педагогическая работа с молодежью неформальных молодежных объединений экстремистской направленности (на материале Германии) : монография / Т. В. Егорова. – Ковров : КГТА, 2007. – 164 с.